

Lesbrief 32 – Wat is tijd?

Jaar 2

Kim Nataraja

"Het lijkt mij dat we ten slotte alle vormen van denken moeten overstijgen – zelfs voorbij de Drie-eenheid, de Incarnatie Dit hoort allemaal bij de wereld van de tekenen – de manifestaties van God in het menselijk denken – maar God Zelf, de Waarheid zelf overstijgt alle vormen van denken." (Bede Griffiths OSB)

De Goddelijke Realiteit ligt niet alleen voorbij alle denken, maar ligt ook voorbij onze normale beleving van tijd, zoals we Clemens van Alexandrië in de tweede eeuw na Christus hoorden zeggen. Soms hebben we tijdens het mediteren een andere ervaring van tijd. In je meditatiegroep kun je soms iemand horen opmerken: "Hebben we echt een half uur gemediteerd?" In voorgaande lesbrieven verklaarde Dr. Shanida Nataraja dat meditatie ons gebruikelijke gevoel voor tijd en ruimte buiten werking stelt; grenzen van ruimte en tijd verdwijnen; er is een gevoel van tijdloosheid en verbondenheid.

Als we uit de meditatie komen, neemt onze gewone verstand het weer over en komt de normale tijd weer tevoorschijn. Maar wat is tijd? Over deze vraag hebben vele heiligen en mystici zich gebogen. Zij benadrukken dat tijd – verleden en toekomst – een product is van ons verstand. Het is geen integrale permanente hoedanigheid van de kosmos als geheel. Einstein toonde de relativiteit van tijd duidelijk aan in zijn theorieën. In de 4de eeuw na Christus verduidelijkte de heilige Augustinus ons het probleem: "Want wat is de tijd? ... Wat moet ik zeggen over ... verleden en toekomst: op welke manier bestaan ze echt, als het verleden niet langer bestaat en de toekomst nog niet bestaat? Wat betreft het huidige moment ... als dat altijd aanwezig zou zijn en nooit zou wegglijden in het verleden, dan zou er helemaal geen tijd zijn; er zou eeuwigheid zijn." (De Heilige Augustinus – Belijdenissen, Boek XI 17)

Het huidige moment is de enige tijd die wezenlijk bestaat: "Er zijn drie tijden (een soort drietal); een tegenwoordige tijd van het verleden, een tegenwoordige tijd van het tegenwoordige en een tegenwoordige tijd van het toekomstige ... de herinnering ... de aandacht ... de verwachting. (De Heilige Augustinus – Belijdenissen, Boek XI 26)

Aandacht is de kwaliteit die hij verbindt aan de 'tegenwoordige tijd van het tegenwoordige'. Aandacht voor onze mantra houdt onze geest in het huidige moment. We laten de gedachten die het verleden vormen, onze herinneringen, los. Ze zijn slechts onze waarneming van het verleden. Ze zijn niet noodzakelijkerwijs beelden van wat werkelijk gebeurde, slechts van wat we dachten

dat gebeurde of waarvan we verlangden dat gebeurde. We laten ook onze verwachtingen ten aanzien van de toekomst – onze hoop en onze angsten – los. Ook zij zijn niet gebaseerd op de werkelijkheid; het zijn slechts onze gedachten, onze illusies en begoochelingen.

Slechts in het huidige moment zijn we werkelijk aanwezig. Het tijdloze, de Goddelijke Realiteit, maakt slechts in het huidige moment een doorsnede met de tijd, zoals T.S. Eliot zo prachtig beschrijft:

*Men's curiosity searches past and future
And clings to that dimension. But to apprehend
The point of intersection of the timeless
With time, is an occupation for the saint –
For most of us, there is only the unattended
Moment, the moment in and out of time..
Music heard so deeply
That it is not heard at all, but you are the music
While the music lasts.
These are only hints and guesses,
Hints followed by guesses;
and the rest is prayer,
observance, discipline, thought and action.
And right action is freedom from past and future also.*

De nieuwsgierige mens doorzoekt verleden en toekomst en blijft aan die dimensie haken. Maar het is een uitdaging voor de heilige het snijvlak van het tijdloze met de tijd te vangen – Voor de meeste van ons is er alleen het moment, het moment binnen en buiten de tijd, dat aan onze aandacht ontsnapt... Muziek die zo diep gehoord wordt, wordt helemaal niet gehoord, maar je bent de muziek, terwijl de muziek aanhoudt. Dit zijn slechts suggesties en gissingen, Suggesties gevolgd door gissingen; en de rest is gebed, waarneming, discipline, gedachte en handeling. En de juiste handeling is vrijheid van het verleden en ook van de toekomst.